

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ליל שמחת תורה, ה'תש"ל

יוצא לאור לשבת חול המועד סוכות, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה

שנת הקהל (ופרצת)

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה„צמח צדק“

לעילוי נשמת

הרה"ח עוסק בצ"צ כו"ר ר' שמואל ע"ה

בהרה"ח ר' חיים הלל ע"ה

נפטר י"ב מרחשון, ה'תשע"ה

אזימאוו

שליח כ"ק אדמו"ר כיובל שנה במדינת צרפת

ת' נ' צ' ב' ה'

בקשר עם יום סיום אמירת קדיש

י"א תשרי, בשם השם, ה'תשע"ו

נדפס על ידי משפחתו שיחיו

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ב

בי"ה, ימי ספירת העומר, היתשליט
ברוקלין, נ.י.

הנהלת אגודת גמילות חסדים "קדושת לוי"
ובראש המנהל מר מרדכי שי שנקר
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבם מיום לי בניסן, עם המצי אליו. וכן נתכבדתי
לקבל תעודת כבוד — אף שענין גמ"ח הוא מהמצוות הכי גדולות ולא שייך בזה
מתן כבוד וכו',

ובפרט שנתקבל מכתבם וכו' בזמן המתאים בימי הספירה, הכנה לקבלת
התורה, אשר כמאמר חכמינו ז"ל תחילתה גמ"ח וסופה גמ"ח (סוטה יד, א).

וכדרכי — מצוי"ב השתתפותי במפעלם הטוב.

ויהי רצון שמתוך בריאות הנכונה ימשיכו, הוא וכל חברי ההנהלה שיחיו,
בפעולתם האמורה ובאופן דמוסיף והולך, כמו בכל עניני טוב וקדושה שמעלין
בקדש.

ובענין שהזמן גרמא, אביע ברכתי, בנוסח הרב, לקבלת התורה בשמחה
ובפנימיות.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

נ.ב. הפ"נ שבמכתבו ייקראו על הציון בעת רצון.

ב

מצילום האגרת.
אגודת גמילות חסדים "קדושת לוי": ע"ש הרה"צ וכו' רלוי"צ מבארדיטשוב.
גמ"ח . . מהמצוות הכי גדולות: ראה סוכה מט, ב.
שמעלין בקדש: ברכות כח, א. וש"נ.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת שבת חול המועד סוכות הבעל"ט — הננו מוציאים לאור התוועדות
ליל שמחת תורה ה'תש"ל, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מתורת מנחם — התוועדות
כרך נח).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכנינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' האזינו, י"ג תשרי, ה'תשע"ו,

שנת הקהל (ופרצת)

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

א

בי"ה, כ' מנחם אב, ה'תשכ"ח

הנהלת אגודת ניניו ונכדיו
של ר' לוי יצחק מברדיטשוב
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מ"יג מנ"א והקודמו, בו כותבים אשר רחש לבם דבר טוב לאגד ניניו ונכדיו של הרה"ג והרה"ח וכו' רבי לוי יצחק זצ"ל מברדיטשוב, במטרה להפיץ רעיון אהבת ישראל בכל מקום שידם מגעת.

וכמובן ופשוט אהבת ישראל מיוסדת על אהבת ה' באמצעות אהבת התורה, ועד אשר יתאחדו לאחדים. שהרי לאמתתו של ענין ובסגנון חכמינו ז"ל ישראל ואורייתא וקוב"ה חד הוא.

ויהי רצון שיצליחו בפעולתם האמורה, וכהוראת לימוד ימים אלו, ימי הנחמה לאחרי החורבן, אשר סיבתו היתה ענין השנאה, שלכן התיקון לזה הוא ענין האהבה,

ועל ידי ביטול הסיבה — השנאה וכללות ענין החטאים, שאך ורק מפני חטאינו גלינו מארצנו — יהי רצון שנוכה בקרוב לביטול המסובב הוא הגלינו מארצנו, בגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

א

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (שטיינמץ, תשע"ה).
ובסגנון חכמינו ז"ל ישראל ואורייתא וקוב"ה חד הוא: ראה זח"ג עג, א.
החורבן . . סיבתו . . ענין השנאה: יומא ט, ב.
פני חטאינו גלינו מארצנו: נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

בס"ד. שיחת ליל שמחת תורה (קודם הקפות), ה'תש"ל.

בלתי מוגה

א. הביאור בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר¹ שברכת שהחיינו דשמח"ת היא לא רק על היו"ט (שני של גלויות), אלא גם על (שמחת) התורה², שלאחרי שמסיימים את התורה מתחילים ללמדה מחדש באופן אחר לגמרי — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס³ בלקו"ש חי"ט ע' 371 ואילך.

ב. וכיון שכל אחד מישראל צריך לברך שהחיינו בשמח"ת, הרי מובן, שאצל כל אחד מישראל, יהי' מי שיהי', ישנו ענין השמחה בתורה ללא ספק וספק ספיקא, דאל"כ לא הי' יכול לברך שהחיינו (כמובן מדברי רבינו הזקן באגה"ת⁴).

ולא כמו אלו שחושבים שהענין של שמחת תורה ישנו רק אצל אלו שלמדו תורה, משא"כ אצל אלו שלא למדו תורה, או אפילו אלו שלמדו תורה, אבל לא הרגישו את גודל מעלת התורה ש"היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"⁵ (דאף שאיתא במדרש⁶ "חכמה יש בגוים תאמין", מ"מ, התורה "היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"), ואפילו אם הרגישו זאת, לא הרגישו את האין-ערוך שבמעלת התורה; גם מיהודי כזה דורשים לברך שהחיינו בשמח"ת, כי, לאמתו של דבר יש גם אצל הענין דשמחת תורה.

מובן לא רק ענין השלילה, שאינו כמו ימי הסוכות ושמע"צ, אלא גם ענין החיוב — ענין התורה, ובאופן של שמחה דוקא (שמחת תורה), כידוע גודל השמחה, שעל ידה נעשה הענין באופן אחר לגמרי — באופן של פריצת גדר, וכמבואר ברמב"ם סוף הל' לולב — הן בצד החיוב, ש"עבודה גדולה היא", והן בצד השלילה, ש"כל המונע עצמו . . ראוי ליפרע כו".

(3) בשילוב שיחת ליל שמח"ת תשל"א.

(4) פי"א.

(5) ואתחנן ד, ו.

(6) איכ"ר פ"ב, יג.

(1) שיחת ליל שמח"ת תש"ה בתחלתה — לפני עשרים וחמש שנים (סה"ש תש"ה ס"ע 55 ואילך). וראה גם שיחת יום שמח"ת דאשתקד ס"ו (תו"מ חנ"ד ע' 181). וש"נ.

(2) כמובן משמו של היו"ט — שהרי "שמה מילתא היא" (ראה לעיל ע' . . . וש"נ) — ששונה מכל שאר הימים טובים (ר"ה, פסח שבועות וסוכות) שיו"ט שני אינו נקרא בשם מיוחד בפני עצמו (כולל גם ימים האחרונים דחג הפסח, שיו"ט שני נקרא בשם "אחרון של פסח", שמדגיש את שייכותו לכל ימי הפסח), ורק יו"ט שני של שמע"צ נקרא בשם מיוחד בפ"ע: "שמחת תורה"; ומזה

ולא עוד אלא שאצל כל אחד מישראל השמחה היא בשלימותה, ללא ענין של צער — כמובן מזה שאין מברכים שהחיינו בברית מילה, משום "צערא לינוקא"⁷⁷, והיינו, שאע"פ שלאמיתו של דבר הרי זו שמחה גדולה ביותר, מצד גודל העילוי של הכנסתו לבריתו של אברהם אבינו, שע"ז מתקשר עם הקב"ה ב"ברית עולם"⁷⁸, ולכאורה במה נחשב צערא דינוקא לגבי גודל מעלת השמחה (אפילו אצל הינוקא עצמו — אילו הי' מבין שזהו ענין של הכנסה לברית כו')?! — ואעפ"כ, כיון שבפועל ישנו ענין של צער, אי אפשר לברך שהחיינו, כיון שברכת שהחיינו נאמרת רק כאשר השמחה היא בשלימותה.

זאת ועוד: הצער הוא רק לינוקא, ולא לגדול, ואעפ"כ, גם הוא אינו יכול לברך, כיון שיש צער לינוקא. ומזה למדים עד כמה בני קשורים זל"ז, שגם גדול שבגדולים קשור עם קטן שבקטנים, וכאשר אצל הקטן אין השמחה בשלימותה, אזי חסר גם אצל הגדול, עד שגם הוא אינו יכול לברך!

ומזה מובן, שכיון שכל אחד מישראל מברך שהחיינו בשמח"ת, הרי ברור הדבר שיש אצלו ענין של שמחה בתורה ובאופן של שלימות.

ג. ולהעיר:

כיון שהתורה מקפת את כל מציאות האדם בכל דבר ודבר — נוטלת התורה ממנו את כל החירות שלו, שהרי בנוגע לכל דבר אומרת לו התורה כיצד צריך להתנהג.

ולדוגמא: כשרוצה לאכול — אומרת לו התורה מה אסור לאכול ומה מותר לאכול; וגם מה שמותר לאכול — אומרת לו התורה שיש צורך בהכנה והכשרה כו' (כמו מליחת הבשר וכיו"ב), ורק אז יכול לאכול, וכן אומרת התורה מתי מותר לאכול; וגם כאשר נגש כבר לאכול, אומרת לו התורה שצריך תחילה לבקש רשות ולברך, כך, שלכאורה נוטלת ממנו התורה את כל החירות שלו, שלא זו בלבד שאינו בעה"ב על הזולת, אלא גם על עצמו אינו בעה"ב!

והרי טבע האדם הוא — שבהיותו משועבד, ולא יכול לעשות מה שרוצה, הרי זה בשבילו צער הכי גדול!...

ואעפ"כ, מברך כל יהודי שהחיינו על התורה, כיון ששמח עם התורה, והיינו לפני שהתענוג האמיתי שלו הוא בתורה דוקא, וכמ"ש

(7) ראה גם לקו"ש שבפנים ע' 377, (8) לך לך יז, יג. ובהנסמך שם.

ו"אף ברכתו של יצחק הנוספת על ברכתו של יעקב, שנאמר⁶³ ויתן לך האלקים מטל השמים וגו'⁶⁰,

— כמבואר בדרושי ר"ה (בשער התקיעות)⁶⁴ "שעיקר ומקור כל הברכות המשיך יצחק דוקא, ולא מצינו ענין ברכות כאלה כו'", כיון שענינו של יצחק הוא בחי' הגבורות, "שיש בהם תגבורות אור וחיות בכח עצום יותר מכח החסדים" —

הן ברוחניות — "מטל השמים זו מקרא כו' דגן זה תלמוד כו'⁶⁵, והן בגשמיות, "מטל השמים וגו'" כפשוטו, שיומשכו כל ההשפעות מתוך הרחבה כו', כך, שיוכלו ללמוד תורה ולקיים מצוות מתוך מנוחה, ללא מניעות ועיכובים.

ובלשון הכתוב⁶⁶: "אם בחקותי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה", אזי "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'", עד "והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם"⁶⁷, ועד לשלימות כל הברכות — "ואולך אתכם קוממיות"⁶⁸, בגאולה האמיתית, שאז תומשך "נחלת יעקב"⁶⁹, "שכתוב בו⁷⁰ ופרצת", "נחלה בלי מצרים"⁷¹, בקרוב ממש.

[ניגנו ניגון שמחה, וכ"ק אדמו"ר שליט"א עמד על מקומו ורקד בשמחה גדולה.

טרם צאתו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ופרצת".]

(68) שם, יג.

(69) ישע"י נח, יד.

(70) ויצא כח, יד.

(71) שבת קיח, סע"א ואילך.

(63) תולדות כז, כח.

(64) סידור (עם דא"ח) רמז, ב.

(65) ב"ר פס"ו, ג.

(66) ר"פ בחוקותי ובתו"כ ופרש"י.

(67) שם, יב.

וענין זה קשור גם עם ביאת המשיח — כדברי הגמרא⁵³ "שלשה באין בהיסח הדעת אלו הן משיח מציאה ועקרב", והיינו, שענין זה ישנו הן בלעו"ז — עקרב, הן בעניני הרשות — מציאה (כפשוטה), והן בעניני קדושה — משיח, עליו נאמר⁵⁶ "מצאתי דוד עבדי", שזהו מצד האיך ערוך של זמן הגלות לגבי זמן הגאולה, ולזה באים דוקא ע"י ענין היגיעה⁵⁷.
[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה שכל ה"יושבי אוהל" יאמרו "לחיים", ואמר: עיקר הישיבה הם הבחורים, תלמידי הישיבה, והם בודאי צריכים לומר "לחיים", ועאכו"כ הנהלה].

* * *

י. קודם שהולכים ל"הקפות", ישנו עוד ענין הדורש יגיעה — בשייכות לפרשת וזאת הברכה,

— שהרי בשמח"ת מסיימים פרשת ברכה, וכידוע⁵⁸ שכ"ק מו"ח אדמו"ר ה' מעורר ע"ד קריאת פרשת ברכה "שנים מקרא ואחד תרגום" בשמע"צ, שהוא ערב שמח"ת —

שישנו פירוש רש"י הדורש ביאור בחלק הפרשה דש"י (ששייך לשמע"צ, כיון שלמחרתו, בשמח"ת, קורין את הפרשה כולה), על הפסוק⁵⁹ "וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב וגו'".

יא. השאלות בפירוש רש"י זה — נכללו בשיחת ש"פ בראשית ס" (לקמן ע' ...). ואח"כ אמר:

הביאור בפירוש רש"י הנ"ל — נשאר להתוועדות שלאח"ז. ובינתיים — יתייגעו על זה, וכיון שהבטחנו "יגעת ומצאת" (כנ"ל ס"ח), בודאי "ימצאו" ביאור הדברים ע"ד הפשט כו'.

יב. והעיקר — בנוגע לענינינו — שתקויים הברכה "וישכון ישראל בטח בדד וגו'", "שאיין צריכין להתאסף ולישב יחד מפני אויב"⁶⁰, וכמ"ש⁶¹ "וישבתם לבטח בארצכם גו' ושכתם ואין מחריד", ועד ש"פרזות תשב ירושלים"⁶²,

וכן המשך הכתוב — "עין יעקב", "כעין הברכה שברכם יעקב",

(59) ברכה לג, כח.

(60) פרש"י עה"פ.

(61) בחוקתי כו, ה"ו.

(62) זכר' ב, ח.

(56) תהלים פט, כא.

(57) חסר הסיום (המו"ל).

(58) ראה שיחת יום שמח"ת תשכ"ח ס"ד

(תו"מ חנ"א ע' 169). וש"נ.

הרמב"ם⁹ שרצונו האמיתי של כל אחד מישראל הוא "לעשות כל המצוות כו'", אלא "יצרו הוא שתקפו", אבל התענוג ("געשמאק") האמיתי שלו הוא בתומ"צ.

ולכן אפילו כאשר צועק ככרוכיא שאין לו חירות — הרי זה רק בחיצוניות, אבל בפנימיותו הרי הוא שמח.

ומפנימיות זו נמשך גם בגילוי — כמודגש בנוסח ברכת "שהחיינו כו' לזמן הזה", שמורה על ההמשכה למטה ששם ישנו ענין הזמן, ובמילא גם ענין המקום, שהרי זמן ומקום קשורים זב"ז¹⁰.

ושמחה זו נמשכת על כל השנה כולה — שיהי' לימוד התורה וקיום המצוות בשמחה.

וע"י השמחה פועלים כל הענינים — כידוע¹¹ שכל הענינים שנפעלים בר"ה ויוהכ"פ ע"י קו המרירות, נפעלים בחגה"ס, שמע"צ ושמח"ת ע"י קו השמחה, כך, שנמשך הענין ד"כתבנו" ו"חתמנו" לחיים, חיים של שלום, כיון שהקב"ה "מברך את עמו ישראל בשלום".

וכיון ששמחה פורצת גדר¹² — פורצת שמחה זו כל גדרי העולם, ופועלת ביאת משיח צדקנו בקרוב ממש, ו"שמחת עולם על ראשם"¹³.

* * *

ד. הביאור בנוסח הברכה¹⁴: "שהחיינו וקיימנו והגיענו" (כפי שנתקן ע"י אנשי כנסת הגדולה, ומובן גודל הדיוק שבזה¹⁵) — דלכאורה צ"ל הסדר מן הקל אל הכבד, להודות תחילה על קיום המציאות

שיש מקום לומר שאינו מדויק כ"כ. ובודגמת החילוק שבין תושב"כ לתושבע"פ, שתושב"כ שהיא בקיצור, היא בדיוק יותר, ועד שמאות ו' אחת למדים כו"כ הלכות (ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פח, רע"א. ברכה צה, ד), משא"כ בתושבע"פ.

— האמת היא שגם תושבע"פ (כולל גם מפרשי הגמרא וכו') היא בדיוק, להיותה "דברי אלקים חיים" (עירובין יג, ב. וש"נ), והחילוק הוא רק בנוגע להאדם, שבהקיצור ותושב"כ נקל לו יותר למצוא את הדיוק מאשר בהאריכות ותושבע"פ, שרק יחידי סגולה יכולים לעמוד על פרטי הדיוקים שבה.

וכמו בתושבע"פ גופא, שבמשנה שהיא בקיצור לפי ערך הגמרא ומפרשי, ובלשון

(9) ה'ל גירושין ספ"ב.

(10) ראה תניא שעהיחיה"א פ"ז (פב, א).

(11) ד"ה ביום השמע"צ תרצה פכ"ו (סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, א). — נעתק ב"היום יום" כב תשרי, שמע"צ. וראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' שגנ.

(12) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. ועוד.

(13) ישע"י לה, יו"ד. נא, יא.

(14) ראה גם שיחת ליל שמח"ת (קודם הקפות) תשכ"ז בתחלתה (תו"מ חמ"ח ע' 125 ואילך).

(15) ובפרט שנוסח ברכה זו הוא בקיצור, הרי זה בודאי בדיוק יותר מאשר נוסח ארוך,

("קיימנו") ואח"כ גם על החיות ("שהחיינו")¹⁶ — כי, יש סברא שמצד החשבון¹⁷ יתכן שהזמנים של היפך הטוב והעונג הם יותר מאשר זמני הטוב והעונג, ועד ש"נוח לו שלא נברא"¹⁸. ולכן מקדימים "שהחיינו"¹⁹, שענין החיות כולל את כל עניני האדם מראשו ועד רגלו²⁰ בשוה, כיון שע"י התורה²¹ נעשים כל עניניו במשך כל ימי חייו באופן של "חיות" — "אתם הדבקים בה' אלקיכם חיים"²², שלכן יכול וצריך ליתן שבח והודי' להקב"ה.

ולאח"ז מוסיפים "וקיימנו" — כי, ענין החיות אינו מוכרח להיות אצל נשמה בגוף דוקא, ואדרבה: חיות הנשמה עצמה הוא נעלה יותר, ועל זה מוסיפים שבח מיוחד גם בנוגע להגוף²³, שמצד עצמו הוא רק בבחי' קיום²⁴, ואעפ"כ, נמשך החיות האמיתי דתומ"צ²⁵ גם בהגוף²⁶.

הרמב"ם בהקדמתו לפיה"מ: "דבר קצר הכולל ענינים רבים", נקל יותר לכל הלומדים, גם אנשים פשוטים, לעמוד על דיוקם של הדברים.

16 וכמו בגשמיות, שאין מקום להודות תחילה על אלף אלפי דנרי זהב, ואח"כ להודות על פרוטה.

17 ובפרט כשפוגשים יהודים שכל חייהם היו במיצר ושבי', ועברו כו"כ נסיונות וכו'.

18 עירובין יג, ב.

19 אבל לולי זאת, אי אפשר לברך על זה ש"קיימנו", כיון שעדיין לא נתברר בוודאות שזהו ענין של שמחה, ואי אפשר לברך על הספק. — וע"ד שמצינו בנוגע להפרשת קרבן, שאין לומר "קרבן לה'", "דילמא אמר לה', ולא אמר קרבן, וקא מפיק שם שמים לבטלה" (נדרים יו"ד, סע"א).

20 כולל גם הצפרנים שברגל, וכדאיתא בתניא (פמ"ב (ס, א)) ש"כל מה שנעשה ונפעל באדם מכל רמ"ח אבריו .. ואפי' חום שבצפרני רגליו עד"מ אם נכוה באור .. יודע ומרגיש במוחו", והיינו, לפי שענין החיות חודר את כל הענינים.

21 משא"כ בחכמות חיצוניות, שגם כאשר האדם מונח בהם לגמרי, אין זה חודר את כל מציאותו, וכמו בעת השינה, שאז אינו חי עם החכמה כו'; ורק ע"י התורה ה"ה "חי" בכל ענין, כיון שעל ידו ממלא את רצון הבורא, וגורם נח"ר למעלה כו'.

22 ואתחנן ד, ד.

23 ועי"ז ניתוסף גם בענין השמחה — כפי שרואים במוחש שכאשר האדם פועל שמחה אצל הזולת, ניתוסף גם בשמחה שלו באופן שבאין ערוך, ומזה מובן גם מעלת השמחה מצד המשכת החיות דתומ"צ גם בהגוף.

וענין זה קשור גם עם שמח"ת — גמרה של תורה* שבכתב**, שבה מודגשת ההמשכה למטה בדיו על הקלף, שזוהי הפעולה בדבר הזולת.

24 וכפי שרואים שגם בעת השינה, שהיא א' מששים במיתה (ברכות נו, ב), נשאר הגוף בקיומו כמקודם.

25 ובהקדים — שבענין החיות יש כמה

(* חוהי גם המעלה של פרשת "חזאת הברכה" לגבי מ"ת — שבה נפעל ענין הכתב. (** ולאחרי שמח"ת לומדים תושבע"פ, שבה מודגש יותר ענין ההבנה וההשגה (אלא שגם ההבנה וההשגה קשורה עם תושב"כ) — שזהו ענין דחב"ד, שהכל צ"ל חזור בהבנה והשגה. ולהעיר, שזהו גם החידוש של אדה"ר שפעל בכל הבריאה ענין המלוכה — לא רק ממשלה בע"כ, אלא "מלכותו ברצון קבלו עליהם", באופן שחזרו בהבנה והשגה (ועד"ז צ"ל אצל כל אחד מירשאל, שהוא כמו אדה"ר — "עולם מלא", ו"חייב לומר בשבילי נברא העולם" — לתקנו כו').

(ולא "ידעת", "השגת" או "הבנת"), מציאה דייקא, שבאה בהיסח הדעת⁵³, שלא לפי ערך היגיעה, והיינו, שנוסף על מעלת היגיעה שע"פ טבע מוסיפה בהבנת השכל, הנה ע"י היגיעה ניתוסף בהבנה באופן שבאין ערוך.

וכפי שרואים במוחש שיכול להיות שיתייגע באיזה ענין ולא יבין כו', ולפתע מתעורר בבוקר ונופל במוחו איזה רעיון, ורואה שבו טמון ביאור הענין, ואח"כ מפרטו לפרטים וכו', והוא בעצמו אינו מבין כיצד הגיע בשכלו לענין זה.

וזהו הענין ד"הגיענו" אצל בני תורה — יגיעה בתורה, שאז ישנה ההבטחה "יגעת ומצאת".

וכמו"כ ישנו הענין ד"הגיענו" — "יגעת ומצאת" — אצל אלו השייכים לקו של זבולון, "תמכין לאורייתא"⁵⁴, וכפי שהי' בפועל בנוגע לבנין הישיבה⁵⁵, שע"י היגיעה הי' ענין של מציאה שלא לפי ערך היגיעה — שהיו כאלו שכאו מעצמם והציעו ליתן כסף לישיבה, שזהו דבר שלא שיערו תחילה כלל.

ט. וכשם שאצל זבולון יש צורך בהוספה — יש צורך בהוספה גם אצל ישכר, והיינו, שיושבי אוהל צריכים להוסיף בלימוד התורה, וביגיעה בתורה.

והמדובר הוא הן בנוגע לתלמידים, והן בנוגע לראשי הישיבה, משפיעים ומשגיחים — שהרי התלמידים מסתכלים על ראשי הישיבה, המשפיעים והמשגיחים, וחושבים, שהם צריכים להיות קצת פחות מראשי הישיבה כו', ובכך, אם ראשי הישיבה כו' יהיו כדבעי, אזי יהיו התלמידים קצת פחות מהם, אבל אם ראשי — הישיבה כו' יהיו קצת פחות, אזי יהיו התלמידים הרבה פחות... ואין הזמן גרמא לדבר עתה אודות ענינים אלו.

ראשי-ישיבה צריך לדעת שכאשר יוסיף שעה אחת בלימוד התורה, יתוספו ארבע מאות שעות אצל ארבע מאות תלמידים שמסתכלים עליו! וכאמור, ע"י היגיעה באים לענין המציאה, שלא בערך לגמרי.

53 סנהדרין צז, א.

תהיו לי גו'; ל"ג בעומר שנה זו (אג"ק חכ"ו

ע' רצו; ריש ע' שפז) — אודות הבנין החדש

54 זח"ג נג, ב.

55 ראה גם מכתב יום ד' לסדר ואתם של הישיבה.

הקשור עם יגיעה, הן יגיעת בשר, שהולכים גם למקום רחוק, והן יגיעת נפש, כיון שבגלל זה מפסידים דברי תורה ודברי התעוררות שנאמרים בהתועדות⁴⁵, ואעפ"כ עושים זאת, בשביל להשפיע שמחה לכו"כ מבנ"י.

ויה"ר שתומשך השמחה על כל השנה כולה, שתה"י שנת הצלחה בלימוד התורה ובקיום המצוות בהידור ובעבודת התפלה.

וע"פ הניגון הידוע שאע"פ שעדיין לא הגענו ל"קרעטשמע", ישנו כבר "טאם אי וואָדקאָ בודיעט" — יאמרו כולם לחיים וכו'.

* * *

ה. ע"פ הידוע שכל הענינים שבעולם נלקחים מהתורה, כמאמר⁴⁶ "אסתכל באורייתא וברא עלמא", כיון שהתורה היא כמו "דיפתראות ופינקסאות" שעל ידם בונה האומן את הבנין⁴⁷ — הרי מובן שכן הוא גם בנוגע לענין ד"שהחינו וקיימו והגיענו", שישנו גם בתורה עצמה.

והענין בזה:

הענין ד"שהחינו", ענין החיות שחודר את כל עניני האדם (כנ"ל ס"ד), ישנו גם בתורה — שאפילו קס"ד שבתורה הוא חלק מהתורה⁴⁸, ואפילו כאשר תלמיד שואל שאלה בכדי להגיע לאמיתית הדבר, הנה גם שאלה זו היא חלק מהתורה, כיון שהתורה חודרת את כל הענינים.

וכן הענין ד"קיימו", שנת"ל⁴⁹ שקשור עם ההמשכה בדבר הזולת, ישנו גם בתורה — כמובן ממארז"ל⁵⁰ "כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו", אלא צ"ל תורה וגמילות חסדים⁵¹, כפשוטו בגשמיות או ברוחניות.

וכן הענין ד"הגיענו", שהוא מלשון יגיעה (כנ"ל ס"ד), ישנו גם בתורה — שהרי לימוד התורה צ"ל באופן של יגיעה דוקא, כדברי הגמרא⁵² "לא יגעת ומצאת אל תאמין", היינו, שללא יגיעה לא יכול להיות הענין ד"מצאת".

והענין בזה — דלכאורה הרי מצינו כו"כ בעלי כשרון שמגיעים לאמיתת השכל גם ללא יגיעה — כדיוק לשון הגמרא "יגעת ומצאת"

(45) ראה גם אג"ק ח"ה ע' טו. תו"מ חנו" ע' 207.

(49) ס"ד והערה 21.

(50) יבמות קט, ב.

(46) זח"ב קסא, רע"ב.

(51) ראה תו"מ חנו"ד ע' 326 הערה 32.

וש"נ.

(48) ראה תו"מ חנו"ה ע' 280 הערה 92.

(52) מגילה ו, רע"ב.

בשוה"ג. וש"נ.

ולאח"ז מוסיפים "והגיענו" — שזהו השבח על ענין היגיעה, שבזה תלוי שלמות השמחה והתענוג, כיון שאין זה "נהמא דכיסופא"²⁷, אלא ע"י עבודה ויגיעה דוקא —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חיי"ט ע' 375 ואילך.

*

ה. בהמשך להמדובר לעיל אודות ענין היגיעה ("והגיענו") — יש להוסיף בשלילת הסברא שהענין דשמח"ת שייך בעיקר ליושבי אוהל²⁸, שהרי ענין היגיעה הוא בעיקר אצל בעלי עסקים.

— אצל יושבי אוהל יש רק ענין היגיעה בתורה, וגם כשיש לו קושיא ומתייגע עלי', אין זה מפריע לו משנתו... משא"כ בעל עסק, כשיש לו קושיא, אין זו קושיא בתורה, אלא הקושיא היא "פן" יחסר לחמו"...

התורה למטה דוקא**.

[וזהו גם המענה לאלו הטוענים (ראה גם תו"מ חנו"א ריש ע' 79. וש"נ): אם רצונו של הקב"ה שילמדו תורה ויקיימו מצוות, למה הוריד את הנשמה למטה, ולא השאירה למעלה שתוכל לעבוד עבודתו ללא מניעות ועיכובים כו' — כיון שעיקר המעלה היא הפעולה בגוף ובחלקו בעולם].

(27) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, ריש ע"ד. ובכ"מ.

(28) ראה לעיל ס"ב.

(29) ע"פ ישעי' נא, יד.

(* כמובא בחסידות (סה"מ תרצ"ט ע' 67) מ"ש האלשיך (דניאל ה, א) בנוגע למאכלים מסויימים (כמו בצל וכיו"ב) שמפריעים להבנה והשגה, ולכן צריך לאכול רק מאכלים דקים כו' (וזהו גם ענין ה"מן" שה"י מאכל דק), לתועלת ההבנה וההשגה.

(** ולכן, לאחרי שמלמדו תינוק במעי אמו כל התורה כולה, בא מלאך וסטר על פיו ומשכחו (נדה ל, ב), כיון שעיקר המעלה דלימוד התורה היא למטה דוקא (וזהו מטרת הלימוד בהיותו במעי אמו — בכדי שיוכל להשיג התורה בהיותו למטה (ראה לקו"ת שלח מד, א. ובכ"מ)).

סוגים: (א) חיות שלמטה מן האדם — אצל בעלי חיים שאינם בעלי שכל, (ב) חיות האדם, (ג) חיות שלמעלה מהאדם — חיות המלאכים*. ודוגמתו באדם עצמו: (א) החיות בענינים שאינם מצד השכל, כמו אכילה ושתי' ושינה כו', שבהם הוא בדוגמת בעלי חיים (ראה חגיגה טז, א), (ב) החיות בענינים שעושה מצד השכל, (ג) החיות בקיום ציווי הבורא שלמעלה מהשכל (וכמשנ"ת במכתב הכללי (דימי הסליחות תשכ"ט — אג"ק חכו" ע' רטו) שהשלימות האמיתית של האדם היא — שמכיר בשכלו שצריך להתעלות ולהתבטל להקב"ה).

(26) וכן הוא בנוגע ללימוד התורה — שאצל הנשמה למעלה הלימוד הוא באופן נעלה יותר מאשר בהיותה למטה, שהגוף מבלבל כו'*, ואעפ"כ, התכלית היא לימוד

(* כמ"ש הרמב"ם (ה'ל' יטוה"ת פ"ב ה"ח) שהמלאכים הם בעלי דעה יותר מהאדם, ולשיטתו גדלה מעלת מלאך ממעלת הנשמה. וגם להשיטות שנשמה היא למעלה ממלאך — הרי בהיותה למטה זקוקה גם הנשמה למלאכים כדי להעלות את התנומ"צ כו', עי"ז ש"גפי"ף לון ונשיק לון כו' (ראה זהר ח"א כג, ב. ח"ב רא, א).

וקושיא זו אינה מניחה לו לישון... וגם כאשר כבר נרדם, הרי הוא חולם אודות "וואָל־סטריט"...

ולכן צריכה להיות אצלם החלטה לקבוע עתים לתורה בכל יום, הן ביום והן בלילה [כהדין בהלכות תלמוד תורה³⁰ — שלא כולם יודעים אותו — שלא מספיק לימוד התורה בחלק אחד של היום, אלא בכל חלק של היום צ"ל לימוד התורה בפ"ע], מבלי הבט על כל הקשיים שבדבר, ובודאי יש להם כחות על זה, שהרי "אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו"³¹.

ואדרבה: בעלי עסק שיש להם קשיים, יש להם כחות נעלים יותר מאשר יושבי אוהל שאין להם קשיים, כך, שאי אפשר לדעת כיצד היו מתנהגים אילו היו להם קשיים, ובגלל זה סיבכו מלמעלה שישארו בישיבה או בכולל; ואילו בעלי עסק שיש להם קשיים — הרי זה גופא מוכיח שיש להם כחות על זה.

ו. וכיון שכל הענינים תלויים במעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות³² — הנה דוקא ע"י היגיעה בזמן הגלות זוכים לגאולה העתידה.

ולהעיר:

ענין היגיעה ישנה בזמן הגלות דוקא, שהרי בזמן הבית, ובפרט בימי שלמה, ש"קיימא סיהרא באשלמותא"³³, היתה עבודת הבירורים באופן שהניצוצים נתבררו מעצמם כו"³⁴, ולא הי' צורך בכל היגיעה ("מאָטערניש") שישנה בזמן הגלות.

וזהו העילוי שבענין הגלות — מצד מעלת ענין היגיעה, וכמארז"ל³⁵ "לפום צערא אגרא" — לא רק שכר שבא לאחרי העבודה, אלא גם בשעת מעשה יש בזה שמחה ותענוג יותר; ואילו בנוגע דלעתיד לבוא נאמר³⁶ "הגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ", והיינו, שענין החפץ, פנימיות הרצון³⁷, נעשה בזמן הגלות דוקא.

וזהו גם הטעם לאריכות הגלות, אע"פ ש"שלשה מתחרט עליהן הקב"ה שבראם" וא' מהם הוא "יצר הרע"³⁸ (שעל ידו בא ענין החטא

(30) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד.
 (31) ע"ז ג, סע"א.
 (32) תניא רפ"ז.
 (33) זח"א קנ, רע"א. רכג, א"ב. רכה,
 (34) ראה לקו"ת שה"ש כה, ד. וש"נ.
 (35) אבות פ"ה מ"א.
 (36) קהלת יב, א.
 (37) ירושלמי תענית פ"ג סה"ד. וראה
 לקו"ש חכ"ד ע' 168.
 (38) ראה תו"א בראשית ה, סע"ד ואילך.
 לקו"ת במדבר ד, א. ובכ"מ.
 (39) סה"מ תש"ח ע' 151.
 (40) נוסח הגש"פ.
 (41) ישע"י יב, א.

והגלות, "מפני חטאינו גלינו מארצנו", ולכאורה מי מעכב בידו לבטלו — אלא מזה מוכח שזהו לטובת הבריאה, מצד מעלת היגיעה שבזמן הגלות, שבזה תלוי שלימות הטוב והתענוג כו' (כנ"ל ס"ד).

וכידוע דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁹ בפירוש מארז"ל⁴⁰ "ברוך המקום כו' שהקב"ה חישב את הקץ לעשות", שמצד גודל התענוג למעלה בעבודה שבזמן הגלות, הי' יכול להיות שלא תבוא הגאולה כלל ח"ו, ולכן נותנים שבח והודי' להקב"ה ש"חישב את הקץ לעשות".

ועד כדי כך גדלה מעלת הגלות, שלעתיד לבוא יאמרו "אודך הוי' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני"⁴¹: הפירוש הפשוט הוא — שאע"פ ש"אנפת בי", מ"מ, הנני מודה לך על זה ש"ישוב אפך ותנחמני". ולכאורה, עפ"ז הי' הכתוב צריך לומר "אודך .. אף שאנפת בי", ולמה נאמר "אודך .. כי אנפת בי", הרי הענין ד"אנפת בי" אינו דבר טוב, שיכול להיות נתינת טעם ("כי") על ההודאה ("אודך הוי'")! — והביאור בזה, ע"פ האמור לעיל, שיש מעלה בזמן הגלות ("אנפת בי"), שדוקא ע"ז בא לידי ביטוי ענין התענוג באופן נעלה ביותר, ולכן ההודאה היא אמנם על זה ש"אנפת בי"!

וכאמור לעיל — תענוג זה ישנו מיד בשעת העבודה. וכמובן גם מזה שמברכים "שהחיינו .. והגיענו", והרי אי אפשר לברך "שהחיינו" על שמחה שתהי' בעתיד (שזהו הטעם שישנם כו"כ ענינים גדולים שאין מברכים עליהם שהחיינו), ועכ"ל, שהשמחה על ענין היגיעה שבזמן הגלות ישנה כבר עתה.

אמנם, למרות גודל מעלת הגלות, ועד שהזמן דלעת"ל נקרא "שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ" — מוותרים בני"י על ה"תענוג" שישנו בזמן הגלות⁴², באמרם להקב"ה: "גענוג שוין מיט די מאָטערניש"... ורצונם שתהי' הגאולה, ועד שפועלים שהקב"ה שוחט את היצה"ר (כדאיאת בסוף מסכת סוכה⁴³, והרי "כל העוסק בתורת כו' כאילו הקריב כו"⁴⁴), וזוכים לביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

ז. בהמשך להמדובר לעיל אודות ענין היגיעה — יש להזכיר גם אודות תקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר ללכת לשמח יהודים ביו"ט, שזהו ענין

(42) ראה גם ברכות ט, סע"א ואילך.
 (43) נב, א.
 (44) מנחות בסופה. ועוד.

(39) סה"מ תש"ח ע' 151.
 (40) נוסח הגש"פ.
 (41) ישע"י יב, א.